

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет документальних комунікацій менеджменту, технологій та
фізики

Кафедра професійної освіти, трудового навчання та технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА
для здобуття освітнього ступеня «магістр»
на тему:

«РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА
ЗАНЯТТЯХ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ» З ВИКОРИСТАННЯМ
ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ»

Виконано 93 "А"
СШ
26.12.2023р

Виконала: здобувачка вищої освіти спеціальності 014.10 «Середня освіта (Трудове навчання та технології)»
Волошук Вікторія Віталіївна
Керівник: О.І. Шурин доцент, кандидат педагогічних наук.

Рецензент: Рецензент: Трофімчук В.М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри загально-технічних дисциплін, технологій та цивільної безпеки РДГУ.

АНОТАЦІЯ

Волошук В.В. «Розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології» з використанням проблемного навчання» - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Кваліфікаційна (дипломна) робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Трудове навчання та технології» зі спеціальності 014.10 Середня освіта (Трудове навчання та технології). Рівненський державний гуманітарний університет, Рівне, 2023.

У рамках наукового дослідження уточнено поняття «творчий потенціал учнів», як властивості особистості, що мають індивідуальні якісні і кількісні характеристики, такі що виявляються в декоративно-ужитковому мистецтві та мають значення для його продуктивності. Результати теоретичного дослідження компонентів творчого потенціалу дозволили умовно визначити опорні і провідні здібності особистості. До провідних здібностей, без яких діяльність з декоративно-ужиткового мистецтва не може бути результативною, віднесені: здібності до дивергенції, трансформації і конвергенції, реконструкції, комунікації, концептуалізації, композиційні здібності (художній смак, відчуття міри, комплексне сприйняття форми, пропорцій, кольору і т.п.), просторове уявлення і уява, легкість і широта асоціювання, образне мислення, образна пам'ять, оригінальність, самостійність, гнучкість побіжність і критичність мислення.

У ході експериментального дослідження ми доповнили перелік провідних здібностей опорними, до яких віднесли: повноту, конкретність, цілісність сприйняття; високу концентрацію, гнучкість перемикавання уваги; повноту і глибину розуміння матеріалу; емоційну пам'ять, інтуїцію, креативність, точність представлення спрямованих в майбутнє образів, волю і ін.

В результаті теоретичного дослідження виявлено, що ефективність розвитку творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету

«Технології» підвищиться за умови застосування в навчальному процесі методів проблемного навчання.

В результаті експериментального дослідження встановлено, що ефективне вивчення навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» можливе за умови «проходження» учнями основних етапів, які взаємопов'язані між собою і розкривають послідовність розроблення та виконання творчого проекту:

- організаційно-підготовчого – здійснюється генерація ідей і є найважливішим елементом, сприяє інтелектуальному зростанню та становленню особистості. Учень навчається аналізувати, обґрунтовувати, порівнювати, робити узагальнення, проводити корекцію, планує свою наступну діяльність, поряд з тим він узагальнює вивчений матеріал.;
- конструкторського – учні складають ескіз своєї досконалої та найкращої конструкції, яка відповідає сучасним вимогам та дизайну, навчаються раціональності, заповзятливості, спритності, кмітливості у виготовленні корисного виробу з мінімальними матеріальними витратами, з недорогих та екологічно чистих матеріалів і технологій виготовлення;
- технологічного – виконання запланованих операцій, здійснення самоконтролю та оцінки якості виробу;
- заключного – здійснюється кінцевий контроль, порівняння і випробування проекту, встановлюють, чи досягли вони своєї мети, який результат їхньої праці, здійснюють самооцінку спроектованого виробу.

Експериментальна перевірка за допомогою різних тестових методик показала, що загальний показник середнього і високого рівнів розвитку певних компонентів творчого потенціалу (просторового уявлення і уяви) достатньо високий у всіх груп, що брали участь в експерименті. Проте кількість старшокласників з високим рівнем розвитку вказаних здібностей в експериментальних групах є дещо більшою, ніж в контрольних. Порівняння показників образного мислення, що проявляються в ситуаціях розв'язування старшокласниками завдань з варіативними результатами, допомогло виявити

високі кількісні показники гнучкості і побіжності мислення старшокласників, що навчалися за експериментальною методикою.

Об'єкт дослідження – технологічна підготовка учнів старших класів при вивченні навчального модуля «Техніка декоративно ужиткового мистецтва».

Ключові слова: творчий потенціал, проектно-технологічна діяльність, учні старших класів, уроки технології, методи проблемного навчання.

SUMMARY

Voloshuk VV "Development of creative potential of high school students in the subject of technology with the use of problematic learning" - qualification scientific work on the rights of the manuscript.

Qualification (diploma) work for the second (master's) level of higher education under the educational and professional program "Secondary education. Labor training and technologies "in the specialty 014.10 Secondary education (work training and technologies). Rivne State Humanities University, Rivne, 2023.

The scientific research has specified the concept of "creative potential of students" as personality traits that have individual qualitative and quantitative characteristics, which are manifested in decorative and applied arts and are relevant for its productivity. The results of the theoretical study of the components of creative potential made it possible to conditionally determine the support and leading abilities of the individual. To the leading abilities, without which the activities of decorative and applied arts cannot be effective, attributed: the ability to diverge, transformation and convergence, reconstruction, communication, conceptualization, compositional abilities (artistic taste, sense of measure, complex perception TP), spatial imagination and imagination, lightness and breadth of association, figurative thinking, figurative memory, originality, independence, flexibility of the peritoneal and critical thinking.

In the course of the experimental study, we supplemented the list of leading abilities of the supports, which included: completeness, specificity, integrity of perception; high concentration, flexibility of switching attention; completeness and

depth of understanding of the material; emotional memory, intuition, creativity, accuracy of representation of images, will, etc.

The theoretical research revealed that the effectiveness of the development of creative potential of high school students in the subject of "Technology" will increase if the methods of problematic learning in the educational process are used in the educational process.

As a result of the experimental study, it is established that an effective study of the educational module "Technology of decorative and applied art" is possible provided that the students are "passed" by students, which are interconnected and reveal the sequence of development and implementation of a creative project:

- organizational and preparatory-generation of ideas and is the most important element, promotes intellectual growth and personality formation. The student learns to analyze, substantiate, compare, make generalizations, make correction, plans his next activity, at the same time he generalizes the material studied;
- design - students make a sketch of their perfect and best design, which meets modern requirements and design, learn rationality, reconciliation, agility, ingenuity in the manufacture of useful products with minimal material costs, from inexpensive and environmentally friendly materials and technologies;
- technological - performance of planned operations, self -control and assessment of product quality;
- final - the final control, comparison and testing of the project is carried out, determine whether they have achieved their purpose, what the result of their work, they carry out the self -esteem of the designed product.

The experimental test with the help of various test techniques showed that the total indicator of the average and high levels of development of certain components of creative potential (spatial imagination and imagination) is quite high in all groups that participated in the experiment. However, the number of high school students with a high level of development of these abilities in experimental groups is slightly higher than in the control groups. Comparison of figurative thinking indicators, manifested in situations of solving high school students with variational results,

helped to identify high quantitative indicators of flexibility and the poison of thinking of high school students who studied according to the experimental method.

The object of study is the technological training of senior students in the study of the training module "Technique of decorative art".

Keywords: creative potential, design and technological activities, senior students, technology lessons, problematic teaching methods.

Список публікацій здобувача за темою

Праці, у яких відображені основні результати дослідження

Шурин О.І., Волошук В.В. (2023). Розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи в процесі профільного навчання. Актуальні проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки освіти в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали Всеукраїнської Інтернет-конференції (26-27.04.2023 р.) / упорядники: С.В. Лісова, Ю.В. Фещук, О.А. Герасименко, Н.В. Дупак, Н.В. Симонович, О.І. Шурин. Рівне: РДГУ, 2023. 112-116 с.

Шурин О.І., Волошук В.В. (2023). Ровиток творчого потенціалу старшокласників засобами проблемного навчання. Актуальні проблеми технологічної та професійної освіти: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції / за ред. М.С.Курача, І.В.Цісарук. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Т.Г.Шевченка, 2023. 168-173 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ЗАНЯТТЯХ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ» З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ	17
1.1. Стан розвитку творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології» з використанням проблемного навчання у педагогічній теорії та практиці.....	17
1.2. Педагогічна сутність розвитку творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології».....	29
1.3. Сутність методів проблемного навчання орієнтованих на розвиток творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології».....	39
Висновки до 1 розділу	47
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ НА ЗАНЯТТЯХ ПРЕДМЕТУ «ТЕХНОЛОГІЇ» З ВИКОРИСТАННЯМ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ	49
2.1. Методика розвитку творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології» з використанням проблемного навчання.....	49
2.2. Організація і методика проведення експериментального дослідження ...	66
2.3. Ефективність розробленої методики розвитку творчого потенціалу учнів старшої школи на заняттях предмету «Технології» з використанням проблемного навчання.....	72
Висновки до розділу 2	90
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	96
Додаток А. Анкета-опитувальник «Визначення стану організації проектно-технологічної діяльності учнів старших класів».....	108
Додаток Б. Анкета «Який Ваш творчий потенціал».....	110
Додаток В. Анкета «Інтереси старшокласників до навчального модуля «Техніка декоративно ужиткового мистецтва»».....	114
Додаток Д. Фрагмент календарно-тематичного плану з технології на прикладі навчального модуля «Техніка декоративно ужиткового мистецтва» 10 кл.)	116
Додаток Ж 1. План-конспект уроку технології на тему «Українська народна вишивка-один із видів декоративно ужиткового мистецтва».....	118
Додаток Ж 2. План-конспект уроку технології на тему «Матеріали та технології вишивки. Сучасні методи роботи з технології вишивки хрестиком».....	129
Додаток 3. Констатувальна тестова контрольна робота (10 клас).....	144
Додаток К. Матеріал до методики «Коректурна проба» (тест Бурдона)	148
Додаток Л. Матеріал до методики «Пізнавання фігур».....	149

Додаток М. Тест структури інтелекту Р. Амтхауера.....	150
Додаток Н. Стимульний матеріал до методики «Образна пам'ять».....	156
Додаток П. Методика визначення якісних і кількісних параметрів розвитку образного мислення (методика Вартега «Кола»).....	157
Додаток Р. Експрес-метод психодіагностики креативності Д.Джонсона. . .	158
Додаток С 1. Підсумкова контрольна робота (10 клас).....	161
Додаток С 2. Аналіз підсумкової контрольної роботи (10 клас).....	162
Додаток Т. Форма протоколу спостереження щодо розвитку творчого потенціалу в учнів старших класів при вивченні навчального модуля «Технік декоративно ужиткового мистецтва».....	166
Додаток У. Схема аналізу уроку технології «Техніка декоративно ужиткового мистецтва» щодо розвитку проектно-технологічної компетентності.	167
Додаток Ф. Перелік питань для проведення бесіди щодо визначення розвитку творчого потенціалу учнів.....	168
Додаток Х. Анкета для учнів Визначення ставлення учнів до навчального модуля «Техніка декоративно ужиткового мистецтва».....	169